

BENITO GOYA OCD

Psicologia e vita spirituale

Sinfonia a due mani

EDB, Bologna 2005

PSYCHOLOGIA I ŻYCIE DUCHOWE

SYMFONIA NA DWIE RĘCE

/tłumaczenie ks. Dariusz Wołczycki/

WPROWADZENIE

- ROZDZIAŁ I: **Rozwój psychologii i życia duchowego**
- ROZDZIAŁ II: **Studium psychologiczne życia duchowego**
- ROZDZIAŁ III: **Natura i łaska. Osoba ludzka i działanie nadprzyrodzone**
- ROZDZIAŁ IV: **Rozwój psychologiczny i wzrost duchowy**
- ROZDZIAŁ V: **Integracja psychiczna i zjednoczenie duchowe**
- ROZDZIAŁ VI: **Dojrzałość psychologiczna i świętość chrześcijańska**
- ROZDZIAŁ VII: **Wolność ludzka i wolność „dzieci Bożych”**
- ROZDZIAŁ VIII: **Potrzeby osobiste i wartości ewangeliczne**
- ROZDZIAŁ IX: **Świat uczuciowy i jego integracja w miłości**
- ROZDZIAŁ X: **Wolność ludzka i zjednoczenie z wolą Bożą**
- ROZDZIAŁ XI: **Psychologia i modlitwa**

ZAKOŃCZENIE

WPROWADZENIE

Pragnienie harmonii stale rozprzestrzenia się we wszystkich obszarach. W wymiarze indywidualnym zauważa się poszukiwanie upragnionej równowagi i pokoju wewnętrznego. Na polu naukowym pragnie się poznania praw, rządzących niesamowitą harmonią, która rządzi od biologii aż do rzeczywistości transcendentnych. Na poziomie filozoficznym i teologicznym szuka się zasady jednoczącej rzeczywistość, zdolnej obudzić nową syntezę między wszystkimi naukami. W wymiarze kosmicznym staje się nagłą potrzebą struktur światowych, sprzyjających solidarności i promujących sprawiedliwość powszechną.

Człowiek, wyszedłszy z rąk Stworzyciela jako byt harmonijny, obecnie znajduje się w sobie samym podzielony, rozbity, ale czuje pilne wezwanie do odzyskania utraconej jedności. Wiele nauk antropologicznych zajmuje się tą rosnącą potrzebą ponownego ukierunkowania osoby ku jej pierwotnej integralności. Nauki psychologiczne otwarte na transcendencję podejmują zauważalny wysiłek, aby dać swój wkład w poznaniu i zaproponować własną metodologię, aby osiągnąć w możliwie najlepszy sposób ten cel. Potwierdzają sprawdzoną intuicję Junga: „przybliżanie się do sacrum jest prawdziwą terapią”.

Przekonanie, że pełną jedność bytu ludzkiego można osiągnąć tylko w Bogu, sprawia, że warto wyróżnić wkład, który psychologia może zaproponować, aby pomóc coraz lepiej rozumieć drogę duchową ku prawdziwej pełni własnego bytu. Solidny fundament ludzki wpływa owocnie na budowanie pewnej i wolnej struktury duchowej, w której jest harmonijne współdziałanie i współpraca między dwoma wymiarami. Celem naszych poszukiwań jest odnalezienie doskonałej harmonii między planem stwórczym i odkupieńczym a wymiarem ludzkim człowieka i jego powołania do świętości.

Ogólnie mówiąc, współczesna myśl ma tendencje do stawiania na pierwszym planie kwestii osoby ludzkiej, rozpatrywanej w jej wymiarze historycznym, osobistym i społecznym. Podkreśla się ponownie stwierdzenia odnoszące się do godności, praw i wartości jej bytu. Dokonuje się ponownej oceny tendencji korzystania z dóbr ziemskich, rozumianych nie jako przeszkoda, ale jako realizacja poziomu transcendencji i jako pomost umożliwiający wymianę, która zachodzi w dwóch kierunkach: działanie nadprzyrodzone przenika stworzenie, podnosi je, konsekruje; świat tak przekształcony staje się „miejscem” aktywnej obecności Boga i „środkiem” w drodze na spotkanie z Nim. Jest to logika Wcielenia. W środowisku wiary zakłada się potrzebę antropologii autentycznie szanującej wzrost bytu ludzkiego na wszystkich poziomach i we wszystkich kierunkach.

Postęp nauk humanistycznych: biologii, psychologii, socjologii, z pytaniami, jakie stawiają, pobudza refleksję tak filozoficzną jak i teologiczną. Od skrzyżowania rezultatów nauk przyrodniczych i nauk nadprzyrodzonych zmierza on do powstania projektu antropologicznego, elastycznego, dynamicznego i wielowymiarowego, który strzeże złożoności i jedności bytu ludzkiego.

Jest niezwykle istotne dla każdego żyjącego, żeby wszystkie jego struktury rozwijały się harmonijnie w celu poprawnego zdefiniowania procesu wzrostu. Im bardziej taki proces będzie kompletny i zmierzający do pełni możliwości pojedynczych struktur i ich wzajemnej współpracy, o tyle człowiek żyjący będzie w stanie osiągnąć swój własny kres: wypełnić cel własnej egzystencji.

To dotyczy osoby ludzkiej i także człowieka religijnego: organizm nadprzyrodzony będzie doskonalszy, trwalszy i rozwinięty w takim stopniu, w jaki okaże się ukształtowana integracja całego bytu biologiczno-psychologiczno-społeczno-duchowego.

Istnieje wrażenie, że koncentrując się na wymiarze ludzkim wzrostu wierzącego jest pomniejszone działanie nadprzyrodzone. Jest to jedynie powierzchowny sposób widzenia. W wymiarze ludzkim nasuwają się podstawowe warunki, które sprzyjają (lub nie) działaniu Bożemu i które urzeczywistniają egzystencjalnie świadome i odpowiedzialne przyłgnięcie do Bożego wezwania. Nie jest to nowe ujęcie, lecz wyraża innymi słowami treść prawdy teologicznej „łaska buduje na naturze (zakłada ją, opiera się na niej)”.

Po wstępnych wyjaśnieniach zauważmy liczne zastosowania psychologii w różnych dziedzinach powołania i misji człowieka: medycyna, pedagogia, przemysł, literatura. Szczególne zainteresowanie jej zadaniami i znaczeniem w świecie współczesnym tłumaczy się pragnieniem poznawania integralnie natury człowieka i prawa jej funkcjonowania. Wśród tych prób umiejscawiają się wysiłki, by zbliżyć psychologię do zjawiska życia religijnego. Tak właśnie rodzi się psychologia religii, która analizuje fenomeny psychiczne doświadczenia religijnego i życia moralnego, proces rozwoju religijności i postaw religijnych takich jak sumienie, nawrócenie, poczucie winy i skrupuły. Jest ona obecnie nauką stosunkowo dojrzałą.

Natomiast psychologia duchowości, życia duchowego, która zajmuje się wymiarami antropologicznymi wzrostu teologalnego, jest jeszcze na drodze samookreślenia się. Psychologia naukowa zaniedbała raczej w przeszłości wymiar transcendentny psychiki. I stąd nie jest jeszcze w stanie zaproponować organicznej syntezy, która zinterpretowałaby całkowicie wszystkie aspekty jej zachowania, a jeszcze w mniejszym stopniu scharakteryzowałaby przymioty dojrzałości religijnej. Psychologia zatrzymała się na okresie dziecięcym i dojrzewania oraz niższych poziomach zachowania ludzkiego, a zaniedbała zarówno kwestię osoby dorosłej dojrzałej jak i głębsze poziomy jego osobowości. Stąd brakuje badań godnych zaufania przeprowadzonych w tym obszarze.

W każdym razie, w poszukiwaniu literalnego zachowania jednostki, psychologia, która jest nauką badającą zachowanie i działanie umysłowe świadome i nieświadome, może być bardzo pomocna w celu lepszego zrozumienia i ukierunkowania tak doświadczenia osobistego jak i wspólnotowego.

Dyskusja na temat psychologii i życia duchowego nie jest potrzebą wynikającą z czynników zewnętrznych czy jakiejś mody, ale idzie w parze z wewnętrznym przekonaniem, że wiara dojrzała postępuje jednocześnie z dojrzałością ludzką ze względu na to, że istnieje pomiędzy nimi harmonia godna podziwu. Te dwie rzeczywistości przekształcają się w symfonię spisaną na dwie ręce. Jedna pochodzi bezpośrednio od Ducha Świętego i druga pośrednio poprzez uprzednie stworzenie natury ludzkiej i praw jej działania.

Stąd życie duchowe przedstawia się coraz bardziej jako kompletne doświadczenie osoby dojrzałej, oświeconej i prowadzonej przez Ducha Świętego, która zmierza do doskonałości, która ma bliskie relacje z fundamentem ludzkim i która obejmuje zarówno wymiar indywidualny, jak i

ten wspólnotowy. Jest to ostateczna odpowiedź na miłosne wezwanie Stwórcy do istnienia, do życia łaski i do doświadczenia zażyłej wspólnoty z Nim.

Niniejsze refleksje, w świadomości ich ograniczeń i konieczności dalszych poszukiwań w tej materii, chcą wnieść wkład w rozumieniu pomocy, którą psychologia może udzielić wspierając wzrost duchowy i wspomagając dialog między tą nauką a rozwojem królestwa Bożego w człowieku. Chodzi zatem o psychologię otwartą na transcendencję i jej relację z dojrzwaniem ludzkim i duchowym. Otwierają się dwa wielkie obszary dynamizmu w człowieku: wymiar intelektualny poznania i uczenia się oraz siła skłonności, motywacji i uczuciowości. W tych poszukiwaniach chodzi o zebranie wartościowych i użytecznych osiągnięć różnych kierunków w psychologii, by następnie wskazać jak łaska nadprzyrodzona udoskonala naturę.

Najpierw zostaną przeanalizowane problemy ogólne: stopniowe otwieranie się psychologii na transcendencję aż do zaakceptowania tego wymiaru jako naukowego i zdolnego do określenia zasad, które regulują relacje między poziomem ludzkim i chrześcijańskim. Trzeba się zastanowić nad ich wzajemnym stosunkiem, rozpoczynając od przeanalizowania rozwoju, możliwości i ograniczeń takiego studium psychologicznego życia duchowego i funkcji, jakie psychologia ma w nim do odegrania. Trzeba się odnieść do wymiaru przyrodzonego i nadprzyrodzonego osoby, pochylić się nad poziomami życia psychicznego i życia duchowego oraz ich uwarunkowań egzystencjalnych.

Następnie zajmiemy się tematami szczegółowymi: rozwój psychologiczny i wzrost duchowy, integracja psychiczna i duchowa, dojrzałość ludzka i świętość chrześcijańska, wolność osoby ludzkiej i wolność „synów Bożych”, potrzeby ludzkie i ich ukierunkowanie na wartości duchowe, życie uczuciowe i jego integracja z miłością, wola ludzka i harmonia z Bożym planem. Na koniec zostanie przedstawiony wymiar psychologiczny osobowości modlącej się jako synteza podsumowująca problem, w jaki sposób konkretnie dokonuje się ten proces jednoczący wszystkie wymiary osoby.